

Любий друже!

Головний герой цього посібника — Слово. Але не будь-яке з тих, які містяться серед 135 тисяч, що їх увібрав Тлумачний словник української мови, а те слово, яким визначаємо ми людську вдачу, моральність. Книга будується як серія розповідей інформаційного характеру, своєрідних лінгвістичних (етимологічних) новел про походження слова, його первісне значення і розвиток упродовж тисячоліть. Ви знайдете в ній біографію того чи іншого слова на позначення моральності людини: де й коли воно народилося, зберегло чи переосмислило своє значення, — про це розповідь, яка підкріплюється цікавими художніми текстами, що допомагають розкрити сучасне значення того чи іншого слова. Тож мова йде про етимологію слів, які складають абетку моральності. Відбиралися ті з них, які визначають внутрішні якості (і позитивні, і негативні) людського характеру, людської душі.

Призначена для виховної роботи з учнями, книга допоможе вчителеві інтегрувати вивчення мови із формуванням людської особистості.

Читаючи книгу, ви переконаєтеся, що у світі слів бувають такі дивовижні пригоди, таємничі випадки та чудесні явища, у які й повірити важко.

Ці розповіді спонукають бути уважними до кожного вимовленого слова. Бо хіба ж не дивовижна та сила, яку має слово: і містить думку, і боляче ранить, і приносить радість та горе? Воістину, у нього чарівна влада. І хіба віра древніх у чаклування, заклинання, прокляття не підтверджує цю тезу?

Слова існують фізично в нашому вимовлянні, у властивих людині процесах мислення. Але вони

такі ж реальні, як і предмети, що нас оточують. Деякі зі слів живуть тисячоліттями: їхній вік перевищує життя стародавніх держав і міст, вони древніші від тих археологічних знахідок, що дивом дійшли до нас. Дві тисячі років тому поет Го-рацій образно сказав, що «слова міцніші за бронзу і за древні піраміди». І це є великою правдою.

Минають віки, змінюючи Землю, проте вічним на ній залишається Слово та ще хіба мрія людська про суспільство, у якому будуть високоморальні стосунки.

Педагог В.Сухомлинський бачив таке суспільство дивовижним казковим садом і переконував: «Жити серед людей — це однаково, що ходити в казковому саду, де навколо тебе ніжні пелюстки квітів, на яких тремтять краплини роси, — треба так доторкатися до квіток, щоб не впала на землю жодна крапля». Він прагнув виховати красу людської душі, щоб взаємини між людьми були схожі на «тонкий дотик однієї душі людської до іншої, такий дотик, який освітлює людину, що тягнеться до щастя, пробуджує в ній дрімливі сили, запалює пристрасть до пізнання, породжує й зміцнює віру в те, що справжнє щастя в житті — бути невтомним трудівником, що навчання, пізнання — це нелегка, складна, дуже напружена, проте щаслива праця».

Та чи можливе серед людей таке ставлення один до одного? Можливе! За умови виховання в собі високих моральних якостей. А що таке *мораль*? Це латинське слово означає *систему норм і принципів поведінки людей у ставленні один до одного і до суспільства*. Власне кажучи, — це етика, норми поведінки.

Тож пропонуємо Вам познайомитися з лексикою моральності — її походженням і первісним значенням.

Знайомство це розпочнемо із самого слова *мораль*. Вимовте його, чуєте, як звучить: *мораль*? А звучить так, бо народилося не в нас. Українська мова його запозичила з французької, у яку воно примандрувало з латинської зі значенням *звичай, воля, властивість, закон* і було споріднене з грецьким *мораль*. Греки вживали це слово зі значенням *прагну, шукаю*. Справді, високоморальна людина прагне, шукає... Здогадалися? Вдосконалення! Моральність її — у вихованості, чемності, ввічливості, благородстві, доброзичливості, делікатності, совісності, приязності, чемності. Аморальність позначають словами: хам, хуліган, заздрісний, брутальний, зухвалий, лінивий, користолюбний, лукавий та ін.

Ви здивуєтеся ще більше, коли, заглибившись у першоджерела слів, побачите, що навіть самою назвою своєю і первісним значенням слова на позначення людської моральності зобов'язують нас бути ... **Л ю д ь м и** на цій землі!

Список скорочень

- вulg.* — вульгарне слово
- діал.* — діалектне слово
- заст.* — застаріле слово
- зневажл.* — зневажливе слово
- книжн.* — книжне слово
- лайл.* — лайливе слово
- підс.* — підсилювальне слово
- поет.* — поетичне слово
- розм.* — розмовне слово
- уроч.* — урочисте слово